

אגרת בקרת

חזיונות ומנגינות. שירים מאת שאול משרניחובסקי, הוצאת
„תושיה”. ווארשא, תרנ”ט.

נאון הטבע ויפעת רוממותו, מראות החיים השונים בשלל צבעיהם, האהבה בשושניה וחוחיה, בתענוגיה ומכאוביה, נתנו ענין רב כלמשוררי כל העמים, גם למשוררי עם ישראל בימי קדמות נעוריו. אז בשבתו כבעל בעמו, איש תהת גפנו ותחת האנתו, בארצו אשר „מר דרור אוירה ונפת צוף נהריה”, אז חי עם ישראל חיים שלמים, חיים טבעיים ושירתו גם היא היתה שירת חיים, שירה טבעית. השירה הזאת נתדלדלה ונשתכחה במשך אלף שנות המלוא והתלאות אחרי חרבן הבית השני, ועמדה לתחיה ע”י משוררי ספרד (בן גבירול, יהודה הלוי, משה ואברהם בן עזרא) ואיטליה (עמנואל, משה חיים ואפרים לוצאטו). משוררים אלה שחיו תחת שמי הנגב, באקלים חם ומטונן, בארץ מברכת, במקום „שם יפרחו הציטרונים” ופרחי כל הצבעים ירהיבו עין ויתנו ריח ניחוח, — המשוררים האלה שחיו בעת שבני עמם לא שוללו כבוד האדם ומשפט האזרח וכחורים ו„דונים” הלכו בקומה זקופה, — „היו אנשים וכל האנושיות לא זרה למו”. המה חיו חיי הגוף והנפש, חיי ארץ ושמים; המה ידעו לא רק לערוך שחקים בכח דמיונם, להגות בחקר נפלאות אל, אבל גם ששו להביט פעל ה’ בכל חלל הטבע ומעשי ידיו הפשוטים וגלויים לעין כל בשר ועם זה רוממים, נשגבים ומלאים פלאי פלאות בעיני המשורר האמתי; ידעו לא רק לשפוך שיחם לפני ה’ בתפלה זכה ולהיות „תנים” לבכות חורבן אומתם, אבל גם להביע רגשותיהם העזים לכל יפה, נעים, טוב ונשגב. המה שרו גם לשפיר רקיע עם צבאות ככביו, לפרחי האכזב, לירקרק נאות שדה, שרו גם ליון, לאהבה ולכל חמדות החיים. משוררים אלה לא יכלו לקום בין גרי הגיטו באשכנז ופולין, שהעולם היה חשוך בעדם. — חיי עבדות ושפלות בחצות אפלות, באויר מלא מתנק ובאשה, חיי דאגה למלא כמון רעבה — חיים כאלה אינם מסוגלים להרחיב את לב האדם ולהזיח דעתו; המה יכלו רק למטמם את לבו ולהמית בו כל רגשי יופי, חמדה וששון. הפייטונים האשכנזים ידעו לכן רק לבכות, להתפלל, להתחנן, המה במלו במול גמור את החיים הזמניים ואת העולם החמרי, הגו ב„עבר”, ב„עתיד”, בעולמות העליונים הרוחניים, למען הסב עיני רוחם מ„ההרה”. המה, מן התלאות והמצוקות אשר הקיפום בעולמם הממשי, בראו למו עולם דמיוני, או השקיעו את ראשם ורובם בעולם מדעי מיוחד במינו, כמו”מ של הלכות ופלפולים, ואם נמצא איש שהפסיק ממשנתו זו וקרא: „מה נאה אילן זה! מה יפה ניר זה!” היה בעיני בני דורו למתחייב בנפשו, לאיש שאיננו מן הישוב, ובמחא אני, שלוא קם איש ברור ה„חסיד”

כחצר בית הכנסת בירושלים דלימא וקרא בעליצות נפשו: „מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישמפוה!“ וביחוד: „אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בזה יבזו לו!“ מובטח אני, שהיו כופתין אותו ומושיבין בבית המשוגעים. — ותכונות איוזה עם, נמיותיו והשקפותיו על החיים ועל סביבו, שהוטבעו בו במשך מאות בשנים, לא ישונו בנקל, גם אחרי סוד הסבות אשר חוללום. ולכן לא יפלא בעינינו אם גם שירת ישראל החדשה ב„דור ההשכלה“, עוד היא ברובה למעלה מן המבע, מרחפת באויר, חוקרת, מתפלפלת, קוראת למוסר, לצדק, להשכלה, עורכת מחאה נגד הסכלות, החנופה, הפנהגים הרעים וכדומה, אבל רחוקה היא מן החיים. כיוצא מן הכלל הזה המה שירי אייכענבוים, מיכה יוסף לעבענזאהן וכמה משירי נארדאן. ביחוד יראו לנו אותות שירה טבעית במשוררנו „החדשים שבחדשים“, בהמציר מאנע, י"ל פרץ, ביאליק ובהמשורר שאנחנו דנין בו עתה.

המשורר הצעיר מר משרניחובסקי הוא מחזה יקר בספרותנו החדשה. הוא משורר אוריגנלי בהלך רוחו ובסגנונו. שיריו מראים לנו את אביב החיים עם כל חמדת פרחיו ורעננות צמחיו, הוד שמיו, המית נחליו, רון צפריו והתעוררותו של כל היקום לתחיה, לששון, לאהבה ענג ועדן. געגועי הנערות, שאיפותיה, הקוהותיה ומכאוביה — תכן רוב שירי משוררנו הצעיר. רגשותיו עזים, טבעיים, והמה נובעים מלבו בתמונות נפלאות ובחרוזים מהודרים, מעשה ידי אמן.

מה נחמדה למשל השירה הקטנה הזאת:

נְגִילָה, נְתַעְלֶסָה בְּאֵהָבִים, כָּל עוֹד פְּגִינוּ לְהַבִּים.
 נְרִיעָה, נְזַמְרָה נָא, הוֹד! גַּם לְבִי גַם לְבֶךָ פִּיקוֹד.
 כָּל עוֹד לֹא הָעִיבו הָעֵבִים תֹּר נֶעַר, תֹּר שְׁשׁוֹן נְצָבִים
 שְׁמִינוּ מְעַלְפִים חֵן־הוֹד; עַד הֵם לֹא הִרְחִיקוּ לְגִדּוֹד;

עַד לֹא נָמוּ צְלִילֵי עֲרָבִים,
 כָּל עוֹד חַיִּים נִשְׁאַף, נְחַמּוּ.
 נְגִילָה, נְתַעְלֶסָה בְּאֵהָבִים
 נְרִיעָה, נְזַמְרָה נָא, הוֹד!

או בתארו את האביב:

רוּחַ תִּימָן, רוּחַ עֲדָנָה, שָׁם מְקַהְלֹת רַבִּי נוֹצָה,
 רוּחַ חַיִּים, רוּחַ אָכִיב... הִנֵּה, צְפִצּוּף, שִׁיר וּרְנָנִים.
 כִּן עֲרָבוֹת רִכְבֵּי־עֵבִים כְּרִמּוֹת יָם יִרְקֶק חֲרוּץ
 רִחְבֵי שְׂדֵמָה סְבִיב, סְבִיב. רִחְבֵי שְׂדֵמָה יִרְקוּ
 בֵּין עֲפָאִים אֶךְ יִרְקוּ בִּנְאוֹת רִבְבוֹת הַנְּצָנִים.

Generated for Joseph Gallron (The Ohio State University) on 2014-02-15 19:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/uc1.b3084826
 Public Domain in the United States; Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

לְמוֹ יַעַן יְהוָה בְּן הַרְיִים, וּמִנְגִּינוֹת זְמִיר הַנְּשֵׁף.
יַעַן חֲרוֹל קַל בְּנַפְיִים, הִמִּית נַחַל וְךָ הַמַּיִם.
סְבִיבֵי חַיִּים, סְבִיבֵי אוֹרָה,
שִׁירַת אֲשֶׁר, שִׁירַת פְּלֶא,
זְמִירַת שְׁנָאן בְּעֵדֵן גְּנִים,
שִׁירַת נִמְלֵט מְבוֹר פְּלֶא.

נעים המשורר בתארו כחזות המבע ואת הרשם העז אשר יעשו המחזות האלה על נפשו הפיוטית:

עַת כְּנֹר תַּחַת יַד רִנְשֵׁת יִתְיַפֵּחַ
וַיִּנְתַּק מִיָּתֵד רִךְ מְמַרֵי הַפֶּאֶב הָעֹז,
בְּפִרוּץ יָם צְלִצְלֵי חֵן בְּעֹנֵב יֶאֱנַח
וְתִקַּר שִׁירַת־יָהּ וְהִמְיָתָה הַגִּיּוֹן־רֹז;
בְּצַעֲיָהּ תִּתְכַלֵּת עֲרֵבוֹת כִּי תִרְנַעְנֶה,
יָרַח כְּחֵלֶם נָד וְאַלֵּם דְּמֵי הַלַּיִל,
כְּבִמְקוֹמָם הָאֲשֶׁף הָעֵבִים כִּי תוֹפַעְנֶה
וַיִּצְוֵרֵי עֲרַפְלֵי־עֵב יִרְקֹנוּ בְּמַרְחֵב־אֵל;
בְּרַעֲוֵשׁ, בְּגַעֲוֵשׁ וַנְתוּץ אֲרָזִים סַעַר נָגַב,
בְּדַרְכֵי מוֹעֵף, חֵישׁ, יִתְפַּלֵּשׁ בְּעֵנְנֵי חוֹל,
וְשִׁטָּף מְטָרַת עֹז כִּי יִמְסָה גּוֹשׁ וְרָגַב,
הַפָּרֵק יִקְרַע עָבִים, חֲזוּזִים יִתְנוּ קוֹל, —
אִז אֲתֵדָה חֵי אָנִי, מְלֶא תִבְלִיָּה רַבְתִּי!
וּכְנַפְשֵׁךְ—נַפְשִׁי אִז שִׁאֲפֵת קָרַב וְדָרוֹר,
עִם אֲנַחוֹת תִּבְלֵ כְּלָה תִפְרוּץ גַּם אֲנַחְתִּי
וּפְצָעֵי נוֹטְפִים דָּם עִם דְּמֵי כָּל דוֹר וְדוֹר...

רחשי המשורר לענו, השתתפותו בצערו, באנחותיו ותקותיו יביעו בעוז ורכ־חן השירים הנחמדים „אנחות כנור“, „חיים חדשים“, „על כנפי דמיוני“, „בליל חנכה“, „שיר ערש“, „בעים רוחי“, „קבוץ גליות“.

לתהלת המשורר מ„מהלך החדש“ הוזה יש להניד עוד, כי יעשה את שיריו „על טהרת הקדש“ ולא יקלקלם בערבוב מלות מאוצר המלים של „מניחי הלשון“ החדשים, אולם לעומת זה יחמא לפעמים לחקי הלשון, כמו:

וּבְרַחֲבֵי הַיְשִׁימוֹן טָם עֲלֶה נֶרְד (צד 40).
תחת: עֲלֶה וְנֶרְד, או עֲלֶה נֶרְדָּת.

יְחִדּוֹר הַקּוֹל מְבַעֵר חֹפֶשׁ
חִדּוֹר וְעֲלֶה נֶרֶש (צד 58)

תחת: עֲלֶה וְנֶרֶשׁ, או: עֲלֶה וְרֶשֶׁת.

בשני המשלים האלה יבוא הצווי במקום המקור שלא כדון.
יְנֹעַ גְּזִי עֶבֶד, דוֹר יְבוֹ הוֹרְתוֹ
עַם רָקֵב אֶבְלָה חֶרֶב נְאֻתוֹ

„רקב“ הוא ש״ע זכר וצ״ל אָבֵל, גם לא יחול רקבון כחרב ברזל; וולה ומה
באמצע המאמר צ״ל אֶבְלָה ובא פה הקמץ שלא כדון רק למלאות מספר התנועות.

קָהַל הַמּוֹן צְלָלִים נְחַפְזִים
כָּא עַל כָּל מְשֻׁעוֹל וְנָט (צד 57)

וְהַלִּיל שְׁפִי שָׁטַם גַּם שָׁטַם.
הַצְדָּה שְׁבִיל הַחֲלָב נָט. (צד 28)

גַּם תחת גְּמָה? כן עשה הקליר וחבריו בימיהם מן פְּצָה—פָּץ, מן גְּבַה—קָה, מן
עֲשָׂה—עֵשׂ; וכן לא יעשה! חפשה גדולה נתנה למשוררים, אבל החפשה הזאת
בכל אופן לא תפפור אותם מכללי הרקדוק וחקי הלשון.

נְטָשׁוּ צְלָלִים, דוֹם צְפָרִים,
נּוֹמָה, בְּנִי, אֶפְרוֹחִי!
אַל מְצַלְלִי אֶפֶל הַעוֹר
אַתָּה כִּי אֲנֹכִי. (צד 50)

„דוֹם“ הוא צווי ספעל „דוֹם“ ולא שֵׁם במונן „דוֹמָה“, „רְטָמָה“.

בְּנֵאוֹת דְּשָׂא תְרַבֵּץ וַחֲלוֹמוֹת תַּחֲלוּמָה
בְּרַקְמַת הָרְנָנִים וּנְגִדוֹת הַשְּׁמֶשׁ
וְסִבִּיבָה יָם רְנָשׁ, מְמַלְכַת הָרְמָשׁ,
הַשׁוֹקֵק וְשׁוֹרֵק וּמְזַמֵּם וְהוֹמָה (צד 81)

התמונה הזאת יפה, נפלאה: רואים אנחנו את המשורר החולם חלומותיו בחם
היום תחת צל אלונים ביער, לקול הצפרים ולנגהות השמש החודרים אליו בין כרי העצים
ושומעים את הקולות השונים, אשר יניעו אליו מסביב, מן הבצה והאחו, של רכבות
אלפי השרצים, האבובים והרמשים, אבל מה טעם המלות: „בְּרַקְמַת הָרְנָנִים“?
שירתו של מר משרניחובסקי יפה ונעימה אבל צעירה עוד ורכה, פרחיה רעננים

והררת צבעים אבל עוד לא התפתחו כראוי. אבני שהם לא תהלנה רק אם תהוקצענה ותלומשנה היטב; גם פניני המשורר וחרוזיו צריכים עבוד ושכלול. העבוד והלמוש אמנם חסרים בכמה שירים ממשוררנו זה. באיזה מהם נרניש חסרון הקשור ההגיוני, באחרים — כהות הרעיון, אי-בהירות התמונות. הנה, למשל, התחלת השיר „בת שירת”:

ניב קסם — שְׁפַתֶיךָ שׁוֹשְׁנִים —
קול מִיתֵר, זו רוח יִנִיעַ
וּכְצִלְצֵל מְנַגִּינֹת שְׁנֵאָנִים
תוֹךְ חֲדָרֵי לְפָתֵי יָרִיעַ (צד 38)

הרוח יניע את המיתר, שיריע בלב המשורר כצלצל זמרת מלאכי אל. אבל מה חפץ המשורר בשני הנושאים בלא נושאים („ניב קסם” — „שפתך שושנים”) בשורה הראשונה, ואיה החבור ההגיוני בין השורה הזאת ושלאחריה?
או קצה השירה „מחזיונות הנביא”:

וְהִדְר תֵּר הַזְּמִיר אָנְכִי אֲרִיקָה
עַל גַּחְלֵי הַבְּתוֹת וְעָלֵי שְׁפַל כָּל בְּקָעָה
וְהַנְּעֻצִים וְהַנְּהַלּוּלִים
הֵם יִשְׂאוּ אֶת פְּרִים, פְּרֵי קֹדֶשׁ הַלּוּלִים
פְּרֵי יָאֵה לְנוֹשְׂאָיו, אֲשֶׁר חַיִּים בּוֹ.
אֲנִי וְהַפְּרִיתִים נָאִם אֲדַנִּי! (צד 68)

בשיר הזה לא שמר המשורר את המשקל וגם החרוזים („הנהלולים” עם „הלולים” „בו” עם „אדני” — ובראש השיר „אדני” עם „ניא”, „אפוצץ” עם „חצץ”) צולעים על ירכם; וכיחוד מה זרה השורה האחרונה:

„אני והפּרִיתִים נָאִם אֲדַנִּי”!

בשיר „השתפכות” מתאונן המשורר על בני ההמון שאינם מבינים רגשותיו ומיטאת נפשו, ואומר:

הֲלָהֶם עֲבָדֵי־רָב, אֶת הַתְּלַהְבוֹת הַקָּרֵב
נָתַן לְבִין וְלִשְׁנוֹת בְּחַלְמוֹת?

מה פרוש המלות „עבדי־רב”? וחבור מלות כזה: הֲלָהֶם נָתַן לְבִין אֶת הַתְּלַהְבוֹת הַקָּרֵב” הוא בְּרִבֵּי מאד.

חידה סתומה היא לי השירה „חֲרָבוֹת”! המשורר בבית הראשון יתאר לנו מראה נהר דניעפר וגדותיו בנשף בערב יום, אח”כ יבוא החרוזים האלה:

כְּעֵנַן הַתְּכֵלֶת שָׁם הַגְּבָעוֹת תִּתְאַרְנָה;
כְּעָרְפֵל שָׁב וְדַק יְלִינוּ נִיא וְסִבֵּךְ

בין שני מלעי-עז גאון זרמות פה תסערנה,
ודניפר קצפו יז כזאב ילכדנו פח.

ערפל נצחים גו, שנות דור דור נמקים
על תלו מחנה עז, יריע חיל קזקים,
אש צופים על כל הר, ברק רמח במי היאר;

לי לאט שיח גל: אי גבול פי תדענו?
בחליפות עתים יש שעבר חי עודנו
ונגש יום ביום בצל בעקב האור...

ענן כבד על ששת החרוזים האחרונים! ויש לפרשם באופן זה: „ערפל נצחים גו,
שנות דור דור נמקים” ר”ל: ימים רבים, נצחים, המכוסים בערפלי עלמת העבר גו,
עברו דורות רבים (אגב אורח אעיר: א) שצריך לאמר שנות דור דור נמקות ולא
נמקים, ב) שהפעל מקק מורה השחתה ואין לו הוראת עבור, חלוף, ג) בשורה השלישית
תחת „גאון זרמות פה תסערנה” צ”ל „זרמות גאון פה תסערנה”, והנה
זה חיל קזקים יחנה על שפת הדניעפר וברק כלי זינם יראה ככראי במי היאור. קשה
להבין איזה חבור לזכרון הדורות שעברו עם מחנה הקזקים? ומה המה הרגשות הפיוטיות
והמחשבות הרמות אשר העיר המחנה הזה בלב המשורר? ומהו סוד שיח הגל בשורות
האחרונות? למה ירמוז? הוא שואל:

אי גבול פי תדענו?

גבול מה? לא נכר. ומוסיף ואומר:

בחליפות עתים יש שעבר חי עודנו

החרוז הזה צריך לפרש ברוחק בדרך זה: ה„יש”, כלומר: ה„עצם”, ה„דבר”,
שעבר, חי בחליפות עתים ודורות רבים, ע”ד „מה שהיה הוא שיהיה” ואולי מרמוז בזה,
שכמו שחננו הקזקים בערבות הדניעפר בימי קדם, יחנו שם גם בימינו; אלה. אבל מה
בכך? ובכלל — השיר הצריך באור מופב לו שלא נכרא.
לא משוכללה כראוי גם השירה היקרה מפאת רעיונה הנשגב -- „לא תמות
בת השיר”.

לא תמות בת השיר, לא תמות לעולמי עד!
ויום בו על כל היקום תלעת אדם תשפוף
ממשלתה, כמשל רב, בשחקים ובתהום,
ותרד בחיזוי אש ורעמים תדבר תחתיה,
ועל חשכת ליל הציר יגיה אור היום; —
בערוב היום ביום מחשבת תמרות עשן.

וְעֵתֵר עֲנֵן כְּבָשׂוּנִים יִקְדִיר תְּכַלֵּת עַל .
 וַיִּשְׂרַטֵּט שִׁפְרִיר עֵב , כְּמִכְמָרוֹת אֲשֶׁר מִשָּׁן
 הַדִּיג מִן הַיָּם , הַמִּן חוֹמֵי הַחֲשָׁמַל ; —

המליצה „בערוב יום כיום" איננה נוחה לאון. גם התמונה הפיוטית שבשתי השורות האחרונות מזורה בהפלגתה הנוראה. הוראתן: „בעת שמכונות האליקטרויות ירכו בארץ במדה מרובה כזו, שחומיהן יעשו בעבים שריטות שריטות פנים ואחור עד שיקבלו צורת אריגה כמכמרה! היפערבאלא איומה!

„וישרטט שפריר עב כמכמרות אשר משן הדיג מן הים" אבל המכמרות לא ישרטו מאומה? ומדוע דוקא „כמכמרות אשר משן הדיג מן הים"? המשווי מן הים או היאר לא ישנה מאומה מראה המכמרת, ובא פה רק לחרוז „עשן" עם „משן".

וּכְנָף הָרְנָנִים יֵת עַל שֵׁיחַ הָעֲמָקִים
 תֵּאֲלֵם פְּתָאֵם דּוּם , כִּי חֲלָף כְּבִדָּה חֵץ .
 וַיִּשְׂאָר עֵץ יַעֲרִי־עַד , פִּקַּע נְבִהֵי שְׁחָקִים .
 לְנֶרְזֵן יִכְרַע , כִּי גַם עָלָיו יִקִּיץ קֶץ ; —

המתת איוה צפור בחץ הציד איננה מן המעשים הגדולים המציניים את דור סטע-פאנואן ועדיססאן, דור הקיסור והחשמל, ומימי נמרד גבור הציד לפני ה' היא מן „המעשים בכל יום". להתת למלות „כנף רננים" מובן כללי כמו „ועוף יעופף על פני רקיע השמים", אי אפשר מפני השורה השניה: „תאלם פתאם דום, כי חלף כבדה חץ": אפיסת כל עוף השמים, אפיסה פתאומית ע"י ירית חץ הוא דבר בלתי אפשר גם ברור עדיססאן, ולו גם בדמיון המשורר היותר נלהב.

אַבְק הַשְּׂרֵפָה יֵת יִכְנִיעַ פְּסָגַת צוּרִים .
 וּבְרַכְסֵי הַרְרֵי אֵל מְקַלְעֵתוֹ מְסַלּוֹל יֵט .
 יֵת קָסֵם צֶל עָרוֹב יוֹם יָנִים נְגָה אוּרִים .
 עַד עֵב אֵם נְכָר נְאוֹן פְּחוּנָיו יָרִים יָד . —
 לֹא תַמּוֹת בַּת הַשִּׁיר , לֹא תַמּוֹת לְעוֹלָמִי עַד !

„אבק השרפה... ברכסי הררי אל מקלעתו מסלול יט" חפץ המשורר לאמר: בעת אשר קנה אבק השרפה ישים לו דרך בין רכסי הרים. אולם שהע"צ „מקלעת" איננה כלי הורית חצים. הכלי הזה, ביחוד לקלע באבן, יקרא בעברית „קלע", כמו ובילקוטו וקלעו בידו (שמואל א' י"ז מ') וכן „כף הקלע" (שופטים כ"ה י"ט) אבל „מקלעת" הוא שם המורה קשורת ציצים ופרחים שונים או פתוחי עץ ואבן בתמונות ציצים ופרחים או בע"ח, כמו: מקלעת פקעים ופטורי ציצים (מלכים א' ו' י"ח), וקלע עליהם מקלעות כרובים (שם י' ל"ב).

„מקלעתו מסלול יט". בעברית יאמר: נמות מן הדרך, מן המסלה, אבל לאמר „נמות מסלול" כמוכּוּן: „עשות דרך" „ישר מסלה", אי אפשר והמלה

„ימ" מוסבת ל"מסלול" או ל"מקלעת"? באופן הראשון לא יהיה להמאמר דוה כל טעם: המסלול לא יוכל לנסות את המקלעת, ובאופן השני, היה צריך לכתוב: „מקלעתו מסלול ת" ולא „ימ". ואם נאמר שהמלה „ימ" מתיחסת ל"אבק" וכונתו: שאבק השרפה ימ מסלול למקלעתו ברכסי הרים? אבל יותר נובל לציר בדמיונו שהבלי (בלשון המשורר „המקלעת") תשים דרך ומטרה לאבק השרפה שבו, מלצייר שהאבק יכתן את כלי היריה למטרה ידועה, וזולת זאת באופן זה היה צריך לכתוב „למקלעתו". אבל כמה שיתחבטו ויתלבטו המפרשים — החרוזים האלה ישארו בלתי מובנים.

עת קסם צל ערוב יום ינים נגה אורים

כבר באה התמונה הזאת בבית הראשון בהפלגה יותר עזה:

„ועל חשבת ליל הציר יגיה אור היום".

„קסם צל ערוב יום" — שלשה נסמכים אל סוכך אחד. מליצות כאלו אינן ערבות בפרוזה ומה גם בשיר.

עד עב אם גבר גאון בחוננו ירים יד

המליצה הזאת קשה להולמה: אם גבר ירים יד (!) נאון מבצרו עד עב? איזה מקום פה לה"יד"? האם רק למען חרוז עם „עד"?

בשיריקת מגרה אז ובהלמות רעם פמיש

בשאון מתכת אש. נתכת בכור הגיר.

במקום לב אדם יד. בשאון עיר ושלות כפרים

ובאנחות אהבה אזתתנער פת הציר

מתכת — נתכת? „תתנער בת השיר" המשורר משהמש פה בפעל „התנער" בהוראת „שוב לנערות", חדש נעורים, וכן בצד 35 „כנצן תתנערי מלאה טל חיים". אולם, כידוע, ההתפעל מן „נער" מורה הסרת האבק או העפר מעל עצמו, כמו: התנערי מעפר, קומי שבי ירושלים (ישעיה נ"ב ב').

ובתתה קול מקצה ממלכת איש עד קצה

במכרה למכרה זה. הנזקבים עד התהום.

אז תקר בעוזו אש אהבה בים נגרשה

לראות מחזות שדי מלב אמונות תם.

מה היא „ממלכת איש"? „ממכרה למכרה זה" (כמוכן: ממכרה זה — לזה, ממכרה אחד למשנהו?) קנסמרוקציה כזו איננה עברית. „אז תקר בעוזו אש אהבה בים נגרשה" — בעת שתמשל האהבה ל"מים" לא נאה לתת לה עוזו האש.

במלואי כתם פז בחרוזים המעלפה

הגות המשורר בעזו תפכה בגאותים

כפל ענין במלות שונות, ועוד הפעם לא נאה התמונה: בעת שנראה את „הגות

המשורר "כמים מפכים, אי אפשר לציירה מעלפת בחרוזים ומקושטת במלואי כתם ופז.

השיר האחרון, בלי-שם, המסומן בשלשה ככבים, מדבר בשבח בן-השיר:

— — — — —
— — — — —

פִּי עֵינֶיךָ הִרְאוּ אֶת יַצְרֵי הַכֹּל.
וּבְאֲזְנוֹךָ תִּשְׁמָעֵי, תִּבְיַנֵי אֶת קוֹל
אֱלֹהִים הַמְתַּהַלֵּךְ בְּמִרְחֵבֵי אֵין סוּף,
בְּשִׁיחַ דוּמְיָה, וּבְצַפְצוּף הָעוֹף,
וּבְתֵת קוֹל הָרֵעַם, וּבְמִשְׁפְּרֵי יָם,
בְּמַעְרֹת תֵּימָן וּבְהַמֵּית הַדָּם...

ואחרי החרוזים היפים האלה, חרוזי פנינים, הבואנה שתי שורות קשות ההבנה

העל אלה יתאפקו הם, פי המעט
זה הגיגך אתך ולא כמותם לעד.

כונת המשורר צריך לבקש ולמצוא בין השורות האלה ולפרשם באופן זה: "העל אלה יתאפקו הם": האם יסלחו לך "הם" ר"ל החשוכים בני הדמיון, בווי השירה, אלה מעלותיך ויתרוניך ויתאפקו מלרדפך? "כבי המעט זה הגיגך אתך". כלומר, כי לא זו בלבד, שמחשבותיך לא כמחשבותיהם, "ולא כמותם לעד" (עוד הפעם כלומר): אלא שעוד נעלה את עליהם בזה, שהם נועדים לכליון ואת בת אל-מות. אבל כבר אמרתי, שעלובה שירה הזקוקה למפרשים ול"כלומרים".

"אשרי האיש שחסרונותיו מנוים" אמר החכם, וחסרונות השירים המבוקרים המה לא רק מנוים, אבל כמר מדלי לעמת מספר השירים היפים והנעלים. גם בחרוזים הבלתי משוכללים כראוי יראה הקורא המבין ומרגיש יד אמן מופלא ורוח משורר, שנחה עליה רוח ה', אבל "מצרף לכסף וכור לזהב" "ומנחה מהורה— בכלי מהור"! וממשורר מצוין כמשוררנו זה יש לדרוש, שלא יוציא מתחת ידו לדרפוס דבר שאינו מתוקן כראוי, וביחוד לבלתי לכת אחרי הבחורים הנוהגים קלות ראש בלשון ה"ביבליה" ובדרבי הלשון העברית. "ממי שיש לו רב, ידרש הרבה", ואם "מלה בס' לע" מלות משורר כמשרניחובסקי— בדיגרי זהב, ועם כיוצא בו מדקדקים כחוט השערה.

אברהם יעקב פאפירנא.

